

Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna
z dnia 12 lutego 2014 r.
IV CZ 114/13

Teza

Fakt zameldowania osoby fizycznej w określonym lokalu nie przesądza o jej miejscu zamieszkania i nie stanowi okoliczności decydującej, skoro miejsce zameldowania jest kategorią prawa administracyjnego i może być traktowane jedynie jako wskazówka. Definicja pojęcia „miejsca zamieszkania” została określona w art. 25 KC, który wskazuje na konieczność łącznego występowania elementu zamiaru stałego pobytu oraz elementu faktycznego przebywania w danej miejscowości.

Sentencja

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku M. K. i R. G. przy uczestnictwie K. U., A. O., J. Z., M. Z., M. B. - S. i W.K.o stwierdzenie zasiedzenia, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 lutego 2014 r., zażalenia wnioskodawczyń na postanowienie Sądu Okręgowego w G. z dnia 23 kwietnia 2013 r. oddała zażalenie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w G. uchylił na podstawie art. 386 § 2 KPC postanowienie Sądu Rejonowego w G. w przedmiocie zasiedzenia, zniósł postępowanie przed tym Sądem po dniu 16 października 2010 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu drugiej instancji w sprawie wystąpiła nieważność postępowania polegająca na pozbawieniu uczestnika postępowania W. K. możliwości obrony praw (art. 379 pkt 5 KPC), mimo bowiem wezwania do udziału w sprawie nie został on prawidłowo powiadomiony o toczącym się postępowaniu. Uczestnik wykazał zaświadczeniem, że jego adres zameldowania nie pokrywa się z miejscem zamieszkania, ponieważ od 2002 r. mieszka w P. i figuruje w rejestrze wyborców pod adresem stałego zamieszkania w tej miejscowości, natomiast odpisy wniosku o zasiedzenie zostały doręczone na adres wskazany przez uczestnika A. C. tj. W. ul. H. 6A/8. Brak skutecznego doręczenia wniosku i zawiadomień o rozprawach stanowi uchybienie procesowe, którego skutkiem jest pozbawienie uczestnika możliwości obrony jego praw, a w konsekwencji nieważność postępowania.

W zażaleniu wnioskodawczynie wniosły o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zarzuciły błąd w ustaleniach faktycznych co do ustalenia miejsca zamieszkania uczestnika oraz obrazę art. 378 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 i 13 § 2 KPC.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawę zażalenia stanowi art. 394¹ § 11 KPC, zgodnie z którym zażalenie przysługuje do Sądu Najwyższego w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Przepis ten na podstawie odesłania zawartego w art. 13 § 2 KPC ma odpowiednio zastosowanie do postanowień orzekających co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślono, że kontrola dokonywana w ramach tego środka ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć zbadaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek określonych w art. 386 § 2 i 4 KPC a więc, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje sądu in merito (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012, I CZ

136/12 z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12). Skuteczne zakwestionowanie zaskarżonego postanowienia wymaga więc przede wszystkim postawienia zarzutu naruszenia art. 386 § 2 KPC, a takiego zarzutu skarżące nie wywiodły. Zważywszy jednak na argumenty zawarte w uzasadnieniu zażalenia, kwestionujące stanowisko Sądu drugiej instancji w przedmiocie nieważności postępowania, należało je poddać kontroli w aspekcie prawidłowości zastosowania przez Sąd Okręgowy wskazanego wyżej przepisu.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 378 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 i 13 § 2 KPC uzasadnionego powołaniem się na zasadę prawną wynikającą z uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2010 r., III CZP 112/09 (OSNC z 2010 r. Nr 7-8, poz. 98, Biul. Sądu Najwyższego z 2010 r. Nr 4, poz. 9) wskazać należy, iż zasada ta nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, która jest wprawdzie także rozpoznawana w postępowaniu nieprocesowym, ale sytuacja procesowa uczestnika jest odmienna od objętej przytoczoną uchwałą. W uchwale Sąd Najwyższy wskazał bowiem, że w art. 379 pkt 5 KPC stosowanym odpowiednio poprzez art. 13 § 2 KPC, chodzi o stronę w znaczeniu procesowym, a nie o podmiot, który mógł lub powinien uczestniczyć w postępowaniu, ale nie uzyskał przymiotu strony. W postępowaniu nieprocesowym stroną - uczestnikiem jest ten, który bierze udział w tym charakterze po wskazaniu go przez wnioskodawcę i doręczeniu odpisu wniosku, na skutek wezwania przez sąd lub z własnej inicjatywy. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że niewzięcie przez zainteresowanego udziału w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym nie powoduje nieważności postępowania, zwłaszcza że może on żądać wznowienia postępowania na podstawie art. 524 § 2 KPC. Przytoczona przez skarżące zasada prawna ma więc zastosowanie tylko w stosunku do zainteresowanych, którzy nie brali udziału w postępowaniu do czasu wydania prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy, a nie w stosunku do uczestników postępowania, którzy zarzucają sądowi w toku postępowania uchybienia procesowe stanowiące przyczynę nie uczestniczenia w pewnym etapie postępowania i w rezultacie naruszenia prawa do obrony. Niniejsza sprawa toczy się w postępowaniu nieprocesowym, ale W. K. został wezwany do udziału w sprawie przez Sąd pierwszej instancji i chociaż nie został mu prawidłowo doręczony odpis wniosku, to przed uprawomocnieniem się postanowienia wziął udział w postępowaniu z własnej inicjatywy i podjął czynności procesowe. Jest uczestnikiem postępowania, któremu przysługuje prawo powołania się na przyczynę nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 5 w zw. z art. 13 § 2 KPC, a Sąd drugiej instancji jest obowiązany rozważyć, także z urzędu, czy przed Sądem Rejonowym zachodziła nieważność postępowania (art. 378 § 1 KPC).

Nie ma także podstaw do zakwestionowania stanowiska Sądu Okręgowego w zakresie ustalenia stałego miejsca zamieszkania uczestnika. Nie budzi wątpliwości, że fakt zameldowania osoby fizycznej w określonym lokalu nie przesądza o jej miejscu zamieszkania i nie stanowi okoliczności decydującej, skoro miejsce zameldowania jest kategorią prawa administracyjnego i może być traktowane jedynie jako wskazówka. Definicja pojęcia „miejsca zamieszkania” została określona w art. 25 KC, który wskazuje na konieczność łącznego występowania elementu zamiaru stałego pobytu oraz elementu faktycznego przebywania w danej miejscowości. Sam fakt wskazania przez uczestnika adresu w (...) dla potrzeb postępowania podatkowego nie przesądza o właściwym miejscu pobytu charakteryzującym się wskazanym wyżej elementem subiektywnym i obiektywnym. Brak podstaw do zakwestionowania prawidłowości oceny Sądu drugiej instancji w zakresie okoliczności wskazanych jako istotne dla ustalenia miejsca zamieszkania uczestnika przesądza o niezasadności argumentu skarżących o wadliwym zastosowaniu art. 25 KC.

Z tych względów zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 394' § 3 KPC w zw. z art. 398 KPC.